

หัวข้อวิจัย	ความเชื่อและรูปแบบงานศิลปกรรมพระศรีอุมมาเทวีในประเทศไทย
ผู้ดำเนินการวิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เนื่ออ่อน ขรรค์ทองเขียว
ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย สายสิงห์
หน่วยงาน	หลักสูตรศิลปกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
พ.ศ.	2558

งานวิจัยเรื่องความเชื่อและรูปแบบงานศิลปกรรมพระศรีอุมมาเทวีในประเทศไทยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ หนึ่ง ศึกษาต้นกำเนิดและพัฒนาการความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพระศรีอุมมาเทวี สอง ศึกษาคติความเชื่อและรูปแบบของงานศิลปกรรมที่เกี่ยวกับพระศรีอุมมาเทวีในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และสาม ศึกษาความสัมพันธ์ทางศิลปกรรมระหว่างประเทศไทยกับแหล่งอื่นๆ ผ่านรูปเคารพพระศรีอุมมาเทวี

ผลการศึกษาพบว่าการนับถือพระศรีอุมมาเทวีหรือพระอุมมาในอินเดียมาจากความเชื่อเกี่ยวกับพระแม่แห่งความอุดมสมบูรณ์ที่มีมาตั้งแต่สมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยพระเวท เทพและเทวีต่างๆ ที่เป็นตัวแทนปรากฏการณ์ธรรมชาติถูกพัฒนาให้มีคุณสมบัติซับซ้อนมากขึ้น สมัยปลายพระเวทพระอุมมาเริ่มมีความสัมพันธ์กับบุรุษซึ่งต่อมาคือพระศิวะ สมัยหลังพระเวทคติความเชื่อที่เกี่ยวกับพระอุมมามีหลายรูปแบบทั้งการบูชาพระนางในฐานะพระแม่ที่ประทานความอุดมสมบูรณ์ เทวีแห่งชัยชนะ และชายาหรือศักดิ์ของพระศิวะ สมัยคุปตะพระอุมมาหรือนางปารวตี พระแม่ทศกาศ และพระแม่กาลีได้รวมคุณสมบัติของเทวีท้องถิ่นไว้ที่พระองค์และถูกยกฐานะขึ้นเป็นชายาหรือศักดิ์ของพระศิวะโดยพระนางคือแหล่งเสริมอำนาจที่สำคัญของพระศิวะ ในบางพื้นที่ของอินเดียมีลัทธิบูชาพระแม่ทศกาศหรือพระแม่กาลีซึ่งถือว่าเป็นพระอุมมาในภาคคุรัยอย่างเป็นทางการ

ในดินแดนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพบศิลปกรรมที่เกี่ยวกับพระอุมมาแบ่งได้เป็น 7 กลุ่มคือ พระอุมมาหรือนางปารวตี พระแม่ทศกาศหรือทศกาศพิชามรรทนี พระแม่กาลี อุมมาเหศวร กัลยานสุนทร พระอรรณวารีสวรร และนางสตี คติความเชื่อและรูปแบบของงานศิลปกรรมในภาพรวมใกล้เคียงกับศิลปะเขมรและศิลปะอินเดียอีกทั้งมีอิทธิพลจากแหล่งใกล้เคียงที่พบงานศิลปกรรมนั้นๆ สมัยอิทธิพลศิลปะเขมรในประเทศไทยคติความเชื่อที่มีต่อพระอุมมามีความหลากหลายโดยรวมคือการนับถือพระองค์ในฐานะศักดิ์หรือแหล่งกำเนิดพลังของพระศิวะเทพเจ้าสำคัญสูงสุดในศาสนาฮินดู แต่ในสมัยสุโขทัย อยุธยา และต้นรัตนโกสินทร์ชนชั้นนำของไทยนับถือพระองค์ในฐานะเทพเจ้าในศาสนาฮินดูผู้ปกป้องคุ้มครองเมือง ช่วยเสริมบารมีและสร้างความศักดิ์สิทธิ์ในการขึ้นครองราชย์ของกษัตริย์ ในสมัยปัจจุบันชาวไทยพุทธที่ไปสักการะพระองค์นับถือพระองค์ในฐานะเทวีผู้สามารถประทานพรให้ได้สมดังปรารถนา

Research Title	The Sri – Uma Devi in Thailand: Belief and Styles.
Researcher	Nuaon Khrouthongkhieo, Ph.D., Asst.Prof.
Research Consultants	Ph.D., Prof.Sakchai Saisingha
Organization	Faculty of Humanities and Social Sciences Suan Dusit Rajabhat University
Year	2015

The objectives of the research were to study: (1) the origins and development of beliefs related to the Sri – Uma Devi (2) beliefs and styles of art on the Sri – Uma Devi in the past to the present in Thailand (3) relationships between Thailand and the other sites through the arts of Sri – Uma Devi.

The results founded that The Sri – Uma Devi theism in India come from beliefs about the Mother Goddess that has existed since prehistoric times. In the Vedic Gods and Goddess Representing natural phenomena was developed with more sophisticated features. The late Vedas Uma began a relationship with the Rudra and which is Shiva. The ends of the Vedas beliefs about Uma are many forms of worship her as the mother of fertilities, Victory and wife of Shiva or Shakti. In Gupta, the Uma or Parvati, Durga and Kali are the property of the Devi local to him and were upgraded as a wife or Shakti of Shiva, the empress is the empowerment of the Shiva. In some parts of India, the worship Goddess Durga or Kali cult which was worshiped in the fierce individuality.

In Thailand from past to present the works of art about the Uma divided into 7 groups: the Uma or Parvati, Durga or Durga Mahishamardini, Kali, Umamahesvara, Kalayanasundra, Ardhanarisvara and Sati. Beliefs and styles of art are close to the Cambodian art and Indian art and the influence of nearby source of the art itself. The Khmer influence in Thailand period, the belief in Uma diverse overall is to respect her as a source of energy or Shakti of Shiva, the Hindu god of utmost importance. But in Sukhothai, Ayutthaya and early Rattanakosin elite of Thai regard her as the Hindu goddess who protected the city, enhance the prestige and establish the sanctity of the king's reign. In present day, the Buddhist Thai people as regards the Uma who have the desire to bless.

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย สายสิงห์ อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษางานวิจัย

ขอบคุณเจ้าหน้าที่กรมศิลปากร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กำแพงเพชร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครราชสีมา พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช รวมทั้งทุกหน่วยงานที่กรุณาให้ความสะดวกในการเก็บข้อมูลและค้นคว้าข้อมูล

ขอบคุณผู้ร่วมให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการสนทนาต่างๆ ท่าน

ขอบคุณคุณชำนาญ ศิริสวัสดิ์ ที่กรุณาเป็นเพื่อนร่วมสำรวจ

ขอบคุณคุณยุทธนาวารการ แสงอร่ามที่ให้ภาพประกอบเพื่อการศึกษาค้นคว้า

ขอบคุณงานศึกษาทุกชั้นที่ช่วยวางรากฐานความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติที่อนุมัติเงินทุนสนับสนุนการทำวิจัย

และขอบคุณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตที่ให้เวลาและโอกาสกับผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เนื่ออ่อน ขรัวทองเขียว

2558